

**mAzərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:

dos. Zaur Məmmədov
_____ “ ” _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas: 050706–“Meşəçilik”

Fakültə: “Aqrar və mühəndislik”

Kafedra: “Aqrar elmləri”

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “Meşəçilik” (Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin Elmi Şurasının 11 sentyabr 2017-ci il, EŞNə1/2 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir.

Kodu: İPF-B13

Tədris ili: V (2025-2026)

Semestr: X

Tədris yükü: Cəmi 80 saat. Auditoriyadan kənar 56 saat. Auditoriya saati – 24 (14 saat mühazirə, 10 saat laboratoriya).

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

Auditoriya N: 313

Saat: 10⁰⁰

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: b/m.Əliyev Adıgözəl Rəsul oğlu

Məsləhət günləri və saat: III gün saat 14⁰⁰

E-mail ünvanı: adigezalaliyev@yandex.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

III. Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1 . Azərbaycan meşələri . Q.Məmmədov , M.Xəlilov . Bakı – “Elm” – 2002 .

Əlavə ədəbiyyat.

2 . Meşəşünaslıq . V.Şükürov , İ.Əliyev . Gəncə 2017 .

3 . Meşəçilik . M.Ə.Bayramov , V.K.Şükürov , İ.Ə.Əliyev . Gəncə 2013 .

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən prerekvizit fənn yoxdur

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi: Meşəçilik fənninin məqsədi tələbələrə meşə sərvətlərindən tam və səmərəli istifadə etmək üçün onların məhsuldarlığını və faydalı funksiyaları artırmağı və qoruyub saxlamağı öyrətməkdir.Tədrisin vəzifəsi meşələrin bərpası, yetişdirilməsi , qırılması və s. məsələlərin təyin olunması və həyata keçirilməsi ilə bağlı tələbələrə meşələrin təbiətinə xas olan qanunauyğunluqlar barədə bilik verməkdir.

Fənnin tədrisində qarşıya qoyulan məsələlər aşağıdakılardan ibarətdir:

- ağac və kol cinslərinin biologiyası, morfologiyası və ekologiyasına dair məlumatların mənimsənilməsi;
- Azərbaycanın dendroflorasına dair məlumatların mənimsənilməsi;
- tələbələrdə ağac və kol növlərinin geobotaniki təsvirinin verilməsinə dair bacarıqların əldə edilməsi;
- nəzəri biliklərin praktiki tətbiqinə dair bacarıqların əldə olunması.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik burcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.

Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal – tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir.
- 7 bal – tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir.
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir.
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal – suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

- 91-100 bal – əla (A)
- 81-90 bal – çox yaxşı (B)
- 71-80 bal – yaxşı (C)
- 61-70 bal – kafi (D)
- 51-60 bal – qənaətbəxş (E)
- 51 - baldan aşağı – qeyri-kafi (F)

IX.Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə-14 saat, lab. –10 saat. Cəmi-24 saat

No	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
1	2	3	4
	Mühazirə mövzuları		
1	Mövzu 1: Azərbaycan meşələrinin öyrənilməsi tarixi . Plan : 1 . Meşəçiliyə giriş . 2 . Azərbaycanda dağ meşələri . 3 . Azərbaycanda meşələrin XIX əsrdə öyrənilməsi . 4.Azərbaycanda meşələrin XX əsrin əvvəlində öyrənilməsi. N.İ.Kuznetsov və digərləri . 5.Azərbaycanda meşələrin XX əsrin ortalarında öyrənilməsi.A.A.Qrossheymin və digərləri.	2	
2	Mövzu 2: Meşələrin morfologiyası .	2	

	Plan : 1 . Meşə elm obyektı kimi . 2 . Ağaclıq , yeniyetmə , cücərti , boyqovucu cinslər , meşə döşənəyi , canlı torpaqüstü örtük , yaruslar və onların mahiyyəti . 3 . Ağacın mənşəyi , tərkibi , forması , yaşı , baş və üstünlük təşkil edən cinslər , doluluq , sıxlıq , orta diametr , orta hündürlük , oduncaq ehtiyatı , əmtəəlik sinfi , bonitet , meşənin tipi .		
3	Mövzu 3: Ağac və kol cinslərinin fitosenozun tərkibində qarşılıqlı əlaqəsi və təsiri. Plan : 1 . Biosenozda orqanizmin əlaqələri . 2 . Meşədə ağacların diferensasiyası . 3 . Meşə tipləri . 4 . Yaş mərhələsi , yaş dövrü , boyatma və inkişaf. O.Kvafta və V.Q.Nesterova görə ağacların təsnifatı.	2	
4	Mövzu 4: Ağacların toxumvermə qabiliyyəti və onun dəyişkənliyi . Plan : 1 . Ağacların toxumvermə qabiliyyəti və onun dəyişkənliyi . 2 . Meşə əmələ gətirən tez və gec böyüyən cinslər . 3 . Yekcins və qarışıq meşələr .	2	
5	Mövzu 5: Üfüqi zolaqlı və şaquli qurşaqlar . Plan : 1 . Üfüqi zolaqlı və şaquli qurşaqlar . 2 . Meşənin aşağı , orta , yuxarı dağ – meşə qurşaqları .	2	
6	Mövzu 6: Azərbaycan meşələri: Tuqay , arid , düzən və dağ meşələri. Plan : 1 . Azərbaycanın Tuqay meşələri . 2 . Azərbaycanın Arid meşələri . 3 . Azərbaycanın düzən meşələri . 4 . Azərbaycanın dağ meşələri .	2	
7	Mövzu 7: Azərbaycan Respublikasının meşə tipləri . Plan : 1 . Azərbaycan florasının tədqiqində meşə tiplərinin öyrənilməsi . 2 . Azərbaycanda meşə tiplərinin fitosenotik tədqiqi . 3 . Dağ yamaclarında fıstıq meşə tipləri . 4 . Vələsin törəmə tipləri . 5 . Tuqay meşələri . 6 . Azərbaycan meşələri .	2	
8	Mövzu 8: Meşədə cins dəyişmələri . Plan : 1 . Yerli və törəmə meşələr . 2 . Meşədə cins dəyişmələrinin səbəbləri . 3 . Torpaq və iqlim şəraitindən asılı olaraq palıd meşələrinin cins dəyişmələri . 4 . Digər meşələrin cins dəyişmələri .	1	
	Cəmi:	14	

	<u>Laboratoriya mövzuları</u>		
1	Meşə tipləri .	2	
2	Ağaclıq və meşələrin fərqli cəhətləri .	2	
3	Meşələrin yaş mərhələləri .	2	
4	Yekcins və qarışıq meşələr .	2	

5	Ağacların toxumvermə qabiliyyəti .	2	
6	Üfüqi zonallıq .	2	
7	Şaquli qurşaqlar .	2	
8	Azərbaycanın Tuqay meşələri .	1	
	Cəmi	10	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Aqrar yönümlü ixtisaslarda Meşə quruluşu fənninin mühüm rolu var.

Tələbə aşağıdakıları bilməlidir :

- Meşə təsərrüfatı orqanları qarşısında duran vəzifələri və aktual problemləri;
- Meşə təsərrüfatının təbii – coğrafi və iqtisadi – ekoloji əsaslarla fəaliyyət göstərməsini;
- Meşələrdən tükəndirmədən arasıkəsilməyən daimi istifadənin təşkili prinsiplərini;
- Əsas təsərrüfat və meşəçilik tədbirləri, meşəbərpə və meşəyetişdirmə, meşədə xidməti qırıntıları,

Tələbə aşağıdakıları bacarmalıdır :

meşələrin yanğından mühafizəsi və qorunmasına dair və s. üzrə layihə tərtib etməyi və onun həyata keçirməyi.

- Həyata keçirilən tədbirlər üzrə hesablama – texnoloji materiallar tərtib etməyi;
- Meşələrdən səmərəli istifadənin təşkilinin və onların çoxsahəli faydalı funksiyalarının qorunub

saxlanılmasını təmin edən meşə quruluşu nailiyyətlərini və müasir metodlarını.

XII.Fənn üzrə təlim nəticələri (FTN):

- Meşə təsərrüfatı orqanları qarşısında duran vəzifələri və aktual problemləri;
- Meşə təsərrüfatının təbii – coğrafi və iqtisadi – ekoloji əsaslarla fəaliyyət göstərməsini;
- Meşələrdən tükəndirmədən arasıkəsilməyən daimi istifadənin təşkili prinsiplərini;
- Əsas təsərrüfat və meşəçilik tədbirləri , meşəbərpə və meşəyetişdirmə , meşədə xidməti qırıntıları , meşələrin yanğından mühafizəsi və qorunmasına dair və s. üzrə layihə tərtib etməyi və onu həyata keçirməyi;
- Həyata keçirilən tədbirlər üzrə hesablama – texnoloji materiallar tərtib etməyi;
- Meşələrdən səmərəli istifadənin təşkilinin və onların çoxsahəli faydalı funksiyalarının qorunub saxlanılmasını təmin edən meşə quruluşu nailiyyətlərini və müasir metodlarını

XIII.Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları:

- 1 . Meşəçiliyə giriş .
- 2 . Azərbaycanda dağ meşələri .
- 3 . Azərbaycanda meşələrin XIX əsrdə öyrənilməsi .
- 4.Azərbaycanda meşələrin XX əsrin əvvəlində öyrənilməsi. N.İ.Kuznetsov və digərləri .
- 5.Azərbaycanda meşələrin XX əsrin ortalarında öyrənilməsi.A.A.Qrossheymin və digərləri.
- 6 . Meşə elm obyekt kimi .
- 7 . Ağaclıq, yeniyetmə cücərti və boyqovucu cinslər və onların mahiyyəti .
- 8 . Ağacın mənşəyi ,tərkibi , yaşı, baş və üstünlük təşkil edən cinslər .
- 9 . Biosenozda orqanizmin əlaqələri .
- 10 . Meşədə ağacların diferensasiyası .

XV.İmtahan sualları:

- 1 . Meşəçiliyə giriş .
- 2 . Azərbaycanda dağ meşələri .
- 3 . Azərbaycanda meşələrin XIX əsrdə öyrənilməsi .
- 4 . Azərbaycanda meşələrin XX əsrin əvvəlində öyrənilməsi .
- 5 . Azərbaycanda meşələrin XX əsrin ortalarında öyrənilməsi .
- 6 . Meşə elm obyektı kimi .

II blok

- 7 . Ağaclıq , yeniyetmə , cücərti , boyqovucu cinslər , meşə döşənəyi , canlı torpaqüstü örtük , yaruslar və onların mahiyyəti .
- 8 . Ağacın mənşəyi , tərkibi , forması , yaşı , doluluq , oduncaq ehtiyatı , əmtəəlik sinfi , bonitet , meşənin tipi .
- 9 . Meşədə baş və üstünlük təşkil edən cinslər .
- 10 . Meşənin sıxlığı , orta diametr və orta hündürlük .
- 11 . Meşə tipləri .
- 12 . Yaş mərhələsi , yaş dövrü , boyatma və inkişaf. O.Kvafta və V.Q.Nesterova görə ağacların təsnifatı.

III blok

- 13 . Ağacların toxumvermə qabiliyyəti və onun dəyişkənliyi .
- 14 . Meşə əmələ gətirən tez və gec böyüyən cinslər .
- 15 . Yekcins və qarışıq meşələr .
- 16 . Üfüqi zolaqlı və şaquli qurşaqlar .
- 17 . Meşənin aşağı , orta , yuxarı dağ – meşə qurşaqları .
- 18 . Azərbaycanın Tuqay meşələri .

IV blok

- 19 . Azərbaycanın Arid meşələri .
- 20 . Azərbaycanın düzən meşələri .
- 21 . Azərbaycanın dağ meşələri .
- 22 . Azərbaycan florasının tədqiqində meşə tiplərinin öyrənilməsi .
- 23 . Azərbaycanda meşə tiplərinin fitosenotik tədqiqi .
- 24 . Dağ yamaclarında fıstıq meşə tipləri .

V blok

- 25 . Vələsin törəmə tipləri .
- 26 . Tuqay meşələri .
- 27 . Azərbaycan meşələri .
- 28 . Yerli və törəmə meşələr .
- 29 . Meşədə cins dəyişmələrinin səbəbləri .
- 30 . Torpaq və iqlim şəraitindən asılı olaraq palıd meşələrinin cins dəyişmələri .

“Meşəçilik” fənninin sillabusu 050706 – “Meşəçilik”(A+B) ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (23 may 2025-ci il, protokol № 09)

Fənn müəllimi:

b/m.A.R.Əliyev

Kafedra müdiri:

dos. İ.C.Kərimov